

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**



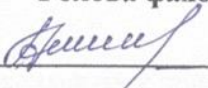
ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор НУБІП України

Вадим ТКАЧУК

2026 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**
з освітньо-професійної програми
«Екологічний контроль та аудит»
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої світи
за спеціальністю Е2 «Екологія»
галузі знань Е «Природничі науки, математика і статистика»

Голова фахової атестаційної комісії

 /Марина ЛАДИКА/

Київ- 2026

Тестове завдання для вступу на програму підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти складається з 30 запитань із комплексу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. За характером формування відповідей використано завдання закритої та відкритої форм. Завдання закритої форми представлені запитаннями, що потребують обрання однієї відповіді із запропонованого набору варіантів, вибору відповідності або їх послідовності. Відкритими є запитання, в яких необхідно коротко відповісти на поставлене питання (одним словом чи словосполученням, вписати формулу), дати числову відповідь або вказати результат розрахункової задачі.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ТА ЇХНІХ РОЗДІЛІВ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

Загальна екологія

Екологія як природнича наука.

Аутекологія про взаємозв'язок організмів з навколишнім середовищем.

Вплив екологічних факторів на живі організми.

Поняття популяції.

Статичні показники популяції. Екологічна ніша.

Структура та властивості біоценозів.

Біогеоценологія (вчення про екосистеми). Екосистеми світу.

Біопродукційний процес в екосистемі. Вчення про біосферу.

Розподіл життя у біосфері.

Екологічні ризики

Екологічний ризик. Управління екологічними ризиками.

Класифікація екологічних ризиків.

Міжнародні підходи управління екологічними ризиками.

Планування управління ризиками, їх ідентифікація.

Кількісний та якісний аналіз ризиків

Прогнозування виникнення екологічних ризиків.

Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки.

Методологія обліку комбінацій і послідовностей множинних ризиків.

Екологічна токсикологія

Екотоксикокінетика – поведінка токсикантів у природному середовищі.

Екотоксикодинаміка – механізми і форми токсичного впливу на біологічні об'єкти.

Екотоксикометрія – інструмент для оцінки токсичності хімічних речовин.

Екотоксикологічна оцінка небезпечності пестицидів.

Екотоксикологічна оцінка агрохімікатів за впливом на екосистему.

Загальна екотоксикологічна характеристика основних груп токсичних речовин.

Екотоксикологічна оцінка наноматеріалів і нанотехнологій.

Екологічний моніторинг

Державна система моніторингу довкілля.

Моніторинг стану атмосферного повітря.

Моніторинг стану вод суші.

Моніторинг стану ґрунтів.

Моніторинг показників біологічного різноманіття.

Система радіаційного моніторингу.

Бази даних моніторингової інформації.

Нормування антропогенного впливу на довкілля

Теоретичні основи нормування антропогенного навантаження на природне середовище.

Нормування якості природних сфер.

Нормування антропогенного навантаження на складові антропосфери.

Екологічні нормативи антропогенного навантаження на природне середовище.

Нормування екологічної безпеки.

Прикладне застосування норм санітарно-гігієнічного нормування.

Регіональний підхід до визначення екологічного навантаження на довкілля.

Законодавчі аспекти нормування антропогенного навантаження на природне середовище.

Оцінка впливу на довкілля

Алгоритм процедури проведення, складання висновку та звіту з ОВД.

Основні етапи проведення екологічного оцінювання сільськогосподарської діяльності, планів і програм розвитку для подальшого їх використання в практичній діяльності.

Екологічне оцінювання наслідків сільськогосподарської діяльності на довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності населення, біорізноманіття, компонентів довкілля.

Принципи, форми та механізми проведення екологічної оцінки в Україні на прикладі європейської моделі.

Вітчизняний та міжнародний досвід щодо реалізації процедури оцінки впливу на довкілля.

Стратегічна екологічна оцінка

Сфера застосування стратегічної екологічної оцінки.

Суб'єкти стратегічної екологічної оцінки та їх повноваження.

Етапи здійснення стратегічної екологічної оцінки та основні вимоги до неї.

Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки.
Звіт про стратегічну екологічну оцінку.
Громадське обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки.

Екологічний аудит та інспектування

Методологічні основи здійснення екологічного аудиту.
Вимоги до екологічних аудиторів.
Права та обов'язки суб'єктів екологічного аудиту.
Типовий процес екологічного аудиту.
Ефективності систем екологічного аудиту.
Внутрішній та зовнішній екологічний аудит. Особливості проведення.
Підготовка, здійснення та оформлення звіту про екологічний аудит.
Екологічний податок.
Статистична екологічна звітність.
Специфічні сфери застосування екологічного аудиту.
Порядок проведення природо-охоронного інспектування.
Здійснення державного контролю за охороною та раціональним використанням водних ресурсів.
Здійснення державного контролю за станом атмосферного повітря.
Здійснення державного контролю за охороною земельних ресурсів, утворенням розміщенням і утилізацією відходів.
Здійснення державного контролю за використанням біологічних ресурсів.
Екологічний контроль на державному кордоні та в зоні діяльності регіональних митниць.

Організація та управління в природоохоронній діяльності

Предмет, цілі і методи управління.
Принципи і функції управління. Типи класифікацій функцій управління.
Кадрове забезпечення екологічного управління.
Апарат управління. Компетенція органу управління. Поняття функцій державного управління в сфері екології.
Стандарти серії ISO 14 000 в системі управління господарською діяльністю.
Управління екологічною діяльністю та системою організації в природоохоронній діяльності.

Екологічна стандартизація і сертифікація

Теоретичні і методичні основи стандартизації.
Державна система стандартизації.
Система стандартів з якості природних сфер.
Екологічне маркування. Міжнародні знаки відповідності продукції.
Система стандартів з безпеки і захисту довкілля, праці та життєдіяльності населення.
Стандарти серії ISO 14000.

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Частина 1 (базовий рівень)

(15 завдань, одна правильна відповідь на завдання)

1. В чому полягає суть механічного забруднення ґрунтів?

1)	забруднення будівельним сміттям, битим склом, керамікою та іншими інертними відходами;
2)	привнесенням у ґрунтове середовище і розмноженням у ньому небезпечних для людини організмів;
3)	надходженням у них речовин, що змінюють природну концентрацію хімічних елементів до рівня, що перевищує норму;
4)	в засмічуванні ґрунтів великогабаритним матеріалом

2. Для живих організмів альфа частинки радіоактивного випромінювання небезпечні:

1)	поза організмом;
2)	в організмі;
3)	на відстані від організму;
4)	поблизу джерела випромінювання/

Частина 2 (середній рівень)

(10 завдань, кілька правильних відповідей на завдання, відкриті питання)

1. Процес урбанізації це постійне збільшення і чисельності.....

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

Частина 3 (високий рівень)

(5 завдань, розв'язати задачу)

1. Проведіть оцінку збитків від викидів до річки Дніпро (протягом 100 годин), якщо швидкість течії річки складає $60 \text{ м}^3/\text{сек}$, швидкість викидів до річки складає $11 \text{ м}^3/\text{сек}$, викиди містять сполуки заліза в концентрації $3 \text{ мг}/\text{дм}^3$.

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

2. Визначить максимальну концентрацію шкідливої речовини C_m (газів) за напрямом вітру на границі санітарно-захисної зони (СЗЗ), якщо $M - 0,1 \text{ г}/\text{с}$; величини A та Φ обираються згідно з даним по Придніпров'ю; $H - 40 \text{ м}$; $V - 910 \text{ м}^3/\text{с}$; $\Delta t - 14 \text{ }^\circ\text{C}$

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

3. Зробіть попередні розрахунки економічних збитків, які були надані орнітофауні (водно-болотний комплекс – 3000 екз.) забрудненням нафтопродуктами у результаті аварії танкеру

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Соломенко Л. І. Загальна екологія: підручник. Третє видання, випр. і доп. / Соломенко Л. І, Боголюбов В. М., Волох А. М. Херсон: Олді-плюс, 2020. 346 с.
2. Кучерявий В.П. Загальна екологія: підручник для студентів закладів вищої освіти. Частина 1. / В.П. Кучерявий. Львів: Видавництво ПП «Новий Світ – 2000», 2023. 272 с.
3. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Навчальний посібник з практичних (семінарських) занять [Електронний ресурс]: навч. посіб. Для студ. спеціальності 101 «Екологія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т. О. Шаблій, Л. В. Сіренко, М. Д. Гомеля. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 51 с.
4. Владимірова О.Г., Сапко О.Ю. Нормування антропогенного навантаження на окремі складові довкілля: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності 101 «Екологія». Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2022. 289 с.
5. Снітинський В.В., Хірівський П.Р., Гнатів П.С., Корінець Ю.Я., Панас Н.Є. Екотоксикологія: Навчальний посібник. 2-ге стереотипне видання, перероблене та доповнене. Олді-плюс, 2025. 396 с.
6. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 29, ст.315. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.
7. Пацева І.Г., Мельник-Шамрай В.В., Лук'янова В.В. Оцінка впливу на довкілля: навчальний посібник. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2022. 168 с.
8. Клименко М.О., Прищеп А.М., Стецюк Л.М., Брежицька О.А. Екологічне інспектування: підручник. Олді-плюс, 2025. 400 с.
9. Екологічне інспектування : практикум / М. Руда, А. Шибанова Електрон. вид. Київ : ГО «МНГ», 2023. 116 с. on-line. URL: <https://drive.google.com/file/d/1559AA3JnlMENqk47E2IJCcFLSOV4Brx4/view>
10. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. Харків: НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с.
11. Телюра Н. О. Технології та інструменти організації природоохоронної діяльності: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти 4 курсу усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 – Технології захисту навколишнього середовища) / Н. О. Телюра; Харків. нац. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi67/0049329.pdf>.
12. Паламарчук С.П. Курс лекцій з дисципліни «Екологічна стандартизація і сертифікація» для студентів очної, заочної форми навчання за спеціальністю 101 «Екологія». Київ: Вид-во НУБіП України, 2022. 58 с.
13. Екологічний моніторинг: навчальний посібник / В.М. Боголюбов, А.В. Сальнікова, О.О. Ракоїд // за ред. В.М. Боголюбова.-Київ: Компринт, 2023.-200 с.

Додаткова література

1. Monitoring Directory for ecological restoration and social activities. NSW Environmental Trust's. URL: <https://www.environment.nsw.gov.au/-/media/OEH/Corporate-Site/Documents/Funding-and-support/Environmental-Trust/monitoring-directory-ecological-restoration-social-activities-180478.pdf>.
2. Law on environmental protection and decree №. 08/2022/nd-cp january 10, 2022 of government elaboration of several articles of the law on environmental protection. URL: https://winrock.org/wp-content/uploads/2023/02/LuatBVMТ-Eng_20230203.pdf.
3. Організація Об'єднаних Націй в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/about/about-the-un>.
4. Food and Agriculture Organization. URL: <https://www.fao.org/about/about-fao/en/>.
5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/>.
6. Ілляш О.Е., Ганошенко О.М. Природоохоронне управління: Навчальний посібник. Частина 1, 2022. 106 с. (електронна версія). URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/media/33037>
7. Закон України "Про екологічний аудит". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>.
8. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Яреськовська та ін. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 134 с.
9. ДСТУ ISO 14001:2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування.
10. ДСТУ ISO 14004:2016. Системи екологічного управління. Загальні настанови щодо запровадження.
11. ДСТУ ISO 14005:2015. Системи екологічного управління. Настанови щодо поетапного запровадження системи екологічного управління, використовуючи оцінювання екологічних характеристик.
12. ДСТУ EN ISO 14006:2021 Системи екологічного управління. Настанови щодо запровадження екологічного проектування.
13. ДСТУ ISO 14015:2005. Екологічне управління. Екологічне оцінювання ділянок та організацій.
14. ДСТУ ISO 14031:2016 Екологічне управління. Оцінювання екологічної дієвості. Настанови.
15. ДСТУ ISO 14033:2020. Екологічне управління. Кількісна екологічна інформація. Настанови та приклади.
16. ДСТУ ISO 14040:2013. Екологічне управління. Оцінювання життєвого циклу. Принципи та структура.
17. ДСТУ EN ISO 14063:2021 Екологічне управління. Обмінювання екологічною інформацією. Настанови та приклади.
18. ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів.
19. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
відповідей вступника на тестові завдання для вступу
на програми підготовки
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Метою тестування за фахом є перевірка відповідності знань, умінь і навичок вступників програмним вимогам та оцінка ступеня підготовленості вступників.

Оцінювання знань вступників на вступних випробуваннях здійснюється за шкалою від **0 до 200 балів**.

Кожне тестове завдання складається із 30 питань, які за ступенем складності поділені на три частини:

У **частині 1** (базовий рівень) пропонується всього 15 завдань з вибором однієї правильної відповіді. За правильне розв'язання кожного завдання вступник отримує **4 бали**. Відповідно за правильне розв'язання усіх завдань частини 1 вступник отримує 60 балів.

У **частині 2** (середній рівень) пропонується 10 завдань: тестові завдання із декількома правильними відповідями, на встановлення відповідності або правильної послідовності, запис пропущеного поняття або формули. Залежно від правильності та повноти наданої відповіді вступник може отримати **2, 4, 6, 8 балів**. Максимальна кількість балів за правильне вирішення завдань частини 2 становить 80 балів.

Завдання **частини 3** (високий рівень) складає 5 завдань у відкритій формі з розгорнутою відповіддю чи розв'язком задачі, за кожну правильну відповідь вступник отримує **12 балів**. За завдання частини 3 вступник максимально отримує 60 балів.

Відсутність відповіді або неправильна відповідь оцінюється в 0 балів.

Максимальна кількість тестових балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тестової роботи – 200 балів.

Фахова атестаційна комісія оцінює роботу за загальною сумою балів, набраних вступником за результатами тестування, яка може знаходитись в межах від 0 до 200 балів.

Час виконання тестових завдань становить 180 хвилин.